

Микола ЛАЗАРОВИЧ

доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету, заслужений працівник освіти України; доброволець московитсько-української війни, учасник бойових дій

ORCID: 0000-0002-8598-9019

Олег ЛАЗАРОВИЧ

ОБМІН ПОЛОНЕНИМИ У КОНТЕКСТІ МОСКОВИТСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2014–2024 РОКИ)

Важливою проблемою, пов'язаною з московитсько-українською війною (2014–2024 рр.), залишається звільнення тих українців, що потрапили у полон чи були взяті в заручники. Вони перебували й перебувають в ув'язненні у тюрмах Московії, на території окупованих районів Донецької й Луганської областей, окупованого Криму.

Перше значне за чисельністю полонення українських вояків сталося в районі м. Іловайськ Донецької обл. – так званий Іловайський котел (23–30 серпня 2014 р.) – оточення угруповання українських військ чисельністю близько 1200 бійців [1, с. 3] регулярними частинами Збройних сил Московитської федерації та терористичними формуваннями, до яких належали як громадяни Московії, так і місцеві колаборанти, котрих очолювали кадрові офіцери московитських регулярних військ. Воно було безпосередньо спричинене масовим вторгненням регулярних військ Московитської федерації на територію України.

У зв'язку з критичним становищем угруповання українських військ та завданням збереження життя особового складу, командування сил Антитерористичної операції розпочало перемовини з представниками Генерального штабу Збройних сил Московитської федерації. Вони тривали між головнокомандувачем Збройних сил України генерал-полковником Віктором Муженком та першим заступником начальника Генерального штабу Збройних сил Московитської федерації генерал-полковником Ніколаєм Богдановським, а також на рівні керівництва сектору «Б» та підрозділів Збройних сил Московитської федерації, про надання гарантії безпечних гуманітарних коридорів для виходу з оточення вояків Збройних сил України та інших українських військових формувань. За результатами перемовин, під час яких упродовж 26–28 серпня 2014 р. лише між генералами В. Муженком і Н. Богдановським відбулося 12 телефонних розмов,

московитська сторона надала гарантії безпечного виходу українських військових з оточення у не бойовому порядку за узгодженими маршрутами. Додатковою гарантією безпечного виходу мали стати три захоплені у полон московитські десантники, щодо яких була домовленість передати їх представникам Збройних сил Московитської федерації після виходу з оточення. Як згодом виявилось, у ході перемовин представники Збройних сил Московитської федерації умисно затягували час для облаштування вогневих позицій за маршрутом руху сил Антитерористичної операції [21; 27].

29 серпня, попри гарантії московитської сторони, що оточенців безперешкодно випустять, їх за безпосередньою вказівкою та наказом командування Генерального штабу Збройних сил Московитської федерації (імовірно, за погодженням із московитським політичним керівництвом) із заздальгідь облаштованих тактично вигідних вогневих позицій впритул розстріляли з важкого озброєння військовослужбовці Збройних сил Московитської федерації [1, с. 19–20; 27].

Унаслідок цих злочинних дій Московії, згідно з далеко не повними офіційними даними, 366 українських бійців загинули, 429 – отримали поранення, 300 – потрапили в полон. Також московити розстріляли трьох своїх військовослужбовців, що перебували в складі української колони як полонені й за домовленістю мали бути при виході з оточення передані московитській стороні [27].

Як зазначено, полонені українці перебували й перебувають в ув'язненні у тюрмах Московії, на території окупованих районів Донецької й Луганської областей, окупованого Криму. Парадоксально, що, як відзначив відомий український журналіст Віталій Портников, звільнення тих, кого утримували на Донбасі, тривалий час домогтися було простіше, оскільки такі обміни вписувалися в московитську концепцію «прямих переговорів» українського керівництва з маріонетковою владою «ДНР»/«ЛНР». Коли ж мова заходила про Московію і Крим, то українські перемовники вже стикалися з реаліями московитського «правосуддя». Тому, щоб звільнити найвідоміших в'язнів московитських колоній – таких, як Олег Сенцов – потрібні прямі переговори президентів. А для звільнення ув'язнених у Криму – серйозний міжнародний тиск. Як відомо, керівники Меджлісу кримськотатарського народу Ільмі Умеров і Ахтем Чийгоз були звільнені лише після переговорів президента Московитської федерації Володимира Путіна з президентом Туреччини Реджепом Ердоганом [24].

Від початку московитсько-української війни відбулася низка обмінів. Перших три – у 2016 р. Зокрема, 25 травня українську льотчицю Надію Савченко, викрадену бойовиками окупованих районів Донецької й Луганської областей і засуджену в Московії до 22 років тюрми, обміняли на двох московитів-співробітників ГРУ – Александра Александрова і Євгенія Єрофєєва. 14 червня за засуджених у Московитській федерації кримського активіста Геннадія Афанасєєва та інженера оборонного заводу з Полтавщини Юрія Солошенка Україна віддала країні-агресору двох своїх громадян – Олену Гліщинську і Віталія Діденка, зви-

нувачених СБУ у сепаратистській діяльності в Одеській обл. 17 вересня під час обміну в м. Щастя Луганської обл. за активіста Володимира Жемчугова та співробітника ООН Юрія Супруна бойовикам передали чотирьох їхніх поплічників.

27 грудня 2017 р. відбувся на той час наймасштабніший від початку війни обмін, в результаті якого з полону промосковитських бойовиків повернулися 73 українці, в тому числі військовослужбовець Олексій Кириченко, релігієзнавець Ігор Козловський, захисник Донецького аеропорту Олександр Морозов, активіст Володимир Фомічов. В обмін за них до «ДНР»/«ЛНР» віддали 233 ув'язнених. Їх мало бути майже 300, проте декілька десятків осіб самі відмовились залишати контрольовану українською владою територію.

Ще три обміни відбулися у 2019 р. 28 червня додому повернулися четверо звільнених із територій окупованих районів Донецької й Луганської областей українців – Дмитро Великий, Яків Веремейчик, Максим Горяїнов та Едуард Міхеєв. 7 вересня за формулою «35 на 35» Україна повернула з Московитської Федерації 24 моряків, яких окупанти затримали поблизу Керченської протоки в листопаді 2018 р., та 11 засуджених московитами українців – Володимира Балуха, Едема Бекірова, Павла Гриба, Миколу Карпюка, Станіслава Клиха, Олександра Кольченка, Артура Панова, Євгена Панова, Олега Сенцова, Олексія Сизоновича, Романа Суценка. Серед переданих Московії та її маріонеткам – чи не найбажаніший для Кремля бійовик Володимир Цемах, підозрюваний у справі збитого у 2014 р. над Донеччиною малайзійського боїнга МН17, та керівник українського інформгентства «РІА-новости» Кирило Вишинський, звинувачений СБУ в підривній інформаційній діяльності [9; 14; 15; 20; 28; 30; 33].

Внаслідок обміну полоненими, що відбувся 29 грудня на Контрольному пункті в'їзду-виїзду «Майорське» у Донецькій обл. в зоні проведення Антитерористичної операції, в Україну повернули 76 осіб, серед яких журналіст Радіо Свобода Станіслав Асєєв, блогер і викладач Олег Галазюк, учасник боїв за Донецький аеропорт Богдан Пантюшенко, військовослужбовці Іван Деєв, Олександр Корінков, Сергій Глондар. Натомість Україна видала 127 утримуваних осіб, серед яких п'ятеро колишніх бійців спецпідрозділу «Беркут» – Павло Аброськін, Сергій Зінченко, Олександр Маринченко, Сергій Тамтура та Олег Янішевський, яких звинувачено у вбивстві 48 та пораненні 80 протестувальників на столичному Майдані 20 лютого 2014 р. під час Революції Гідності. При цьому українська сторона готова була видати 141 особу, але 14 із них відмовилися [5; 19] перебиратися на територію окупованих районів Донецької й Луганської областей чи в Московитську федерацію.

Неоднозначно українським суспільством було сприйнято обмін, який відбувся 16 квітня 2020 р. Україна повернула з території окупованих районів Донецької й Луганської областей 20 своїх громадян, але тільки двоє з них – військові. Решта – випадкові цивільні, деякі з кримінальним минулим, котрих, як вважають, московити використали в якості обмінного фонду. Натомість українська влада відпустила 18 осіб, більшість з яких – це захоплені в полон на Донбасі

бойовики «ДНР»/«ЛНР», їхні спільники та громадяни Московії (ще четверо відпущених осіб відмовилися їхати на окуповану територію) [4; 16; 29; 31].

Ці обставин змусили деяких із родичів тих, хто роками перебував у полоні московитсько-терористичних військ, записати відеозвернення до Президента України Володимира Зеленського з вимогою не видавати затриманих бойовиків і московитських громадян за засуджених за кримінальними статтями або колишніх бойовиків, яких репресувала сама окупаційна адміністрація окупованих районів Донецької й Луганської областей. Оскільки виходить, що «вони змінюють своїх на своїх» [2; 6; 13], і це може тривати нескінченно. Тому владі не слід використовувати сам факт обміну для політичного піару.

Отже, як видно, попри обміни, значна частина українців-патріотів залишалася у московитських в'язницях та катівнях окупованих районів Донецької й Луганської областей. Станом на 25 червня 2018 р. знайдено або звільнено з полону 3224 українці. У заручниках московитських терористичних угруповань перебувало 113 громадян України на території Московитської федерації та окупованого Криму станом на першу половину липня 2018 р. за політичними мотивами ув'язнено від 70 до 75 українців. Станом на 30 квітня 2020 р., згідно з даними СБУ, в полоні московитських гібридних сил в окупованих районів Донецької й Луганської областей перебували 214 осіб [22]. Ще 96 українських політв'язнів, за даними правозахисної групи «ZMINA. Центр прав людини» знаходилися у в'язницях Московії та окупованого нею Криму. З них 71 особа – це кримські татари [17, с. 125; 26].

Після повномасштабного збройного вторгнення Московії в Україну у 2022 р. зросло як число убитих і поранених, так і військовополонених з обох сторін. Відповідно збільшилася кількість обмінів полоненими та тілами й останками загиблих військових. Загалом за час повномасштабної Московитсько-української війни від початку 2022 р. до початку 2024 р. відбулося кілька десятків обмінів [18, с. 250–457]:

Ювілейним – 50-м та одним із найбільших від початку повномасштабної війни мав стати українсько-московитський обмін полоненими 24 січня 2024 р. Однак через катастрофу у Белгородській області (Московія) московитського військово-транспортного літака Іл-76 обмін не відбувся. Представники Генерального штабу ЗСУ заявили, що літаком Іл-76 московити перевозили ракети для ЗРК С-300. Міністерство оборони Московії заявило, що літак віз до Белгорода українських військовополонених для обміну [23].

1. *Аналіз ведення антитерористичної операції та наслідків вторгнення Російської Федерації в Україну у серпні-вересні 2014 року. Міністерство оборони України: офіційний вебсайт. 2014. 24 с. URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/anliz_rf.pdf (дата звернення: 23.01.2024).*
2. *Баркар Д. Обмін утримуваними: що приховує влада від українських ЗМІ. Радіо Свобода. 2020. 16 квіт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/obmin-polonpry/30559746.html> (дата звернення: 17.04.2020).*

Дата	Подія
<i>2022 рік</i>	
24 березня	перший повноцінний обмін полоненими: 10×10 військовослужбовців і 19×11 цивільних моряків.
25 квітня	від початку повномасштабної війни Московитської федерації проти України до 25 квітня 2022 р. завдяки обміну вдалося звільнити з московитського полону 250 військових і цивільних осіб.
4 червня	обмін тілами загиблих військових за формулою «160 на 160». Усі тіла українських військових – захисників заводу «Азовсталь»; щонайменше 52 із цих тіл вважаються останками бійців полку «Азов».
28 червня	в результаті чергового обміну полоненими додому вдалося повернути 16 українських військових та 1 цивільного.
28 червня	Україна повернула додому тіла 46 загиблих українських військових.
29 червня	у процесі обміну визволено 144 українських воїнів, зокрема 95 захисників заводу «Азовсталь».
2 вересня	внаслідок чергового обміну полоненими 14 українських захисників повернулися додому.
21 вересня	Україна у межах чергового обміну визволила з полону окупантів 215 українських захисників, з яких 108 бійців окремого загону спеціального призначення «Азов», а також 10 іноземців-захисників України (громадян США, Марокко, Великобританії, Швеції та Хорватії). Чимало з них пережили в неволі жорстокі тортури.
11 жовтня	Україна повернула додому 37 депортованих окупантами українських дітей.
11 жовтня	в результаті чергового обміну Україна звільнила 32 своїх захисників, а також повернула тіло ізраїльтянина Дмитра Фіалки.
11 жовтня	Україна повернула тіла 62 полеглих захисників, у тому числі з окупованої Оленівки на Донеччині.
13 жовтня	в результаті чергового обміну полоненими з <u>країною-агресором</u> Україна звільнила 20 своїх захисників.
17 жовтня	завдяки черговому обміну полоненими вдалося звільнити 108 українських жінок, серед яких 47 представниць Збройних сил України, 32 – Міністерства внутрішніх справ України, а також Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту України.
26 жовтня	в межах чергового обміну полоненими вдалося звільнити 10 українських захисників і повернути тіло загиблого американського добровольця, ветерана армії США Джошуа

	Алана Джонса, який воював за Україну і загинув у бою з московитськими окупантами.
29 жовтня	в результаті чергового обміну полоненими з московитської неволі вдалося звільнити 52 українці.
3 листопада	в межах чергового обміну полоненими з московитської неволі вдалося звільнити 107 українських захисників.
11 листопада	завдяки черговому обміну полоненими з московитської неволі вдалося звільнити 45 воїнів ЗСУ та повернути 2 тіла загиблих українських захисників.
23 листопада	в результаті чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 35 українських воїнів і 1 цивільного.
24 листопада	в межах чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 50 українських воїнів.
25 листопада	завдяки черговому обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 9 українців.
26 листопада	у результаті чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 12 українців.
1 грудня	в межах чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 50 українських воїнів, зокрема оборонців Маріуполя та заводу «Азовсталь».
6 грудня	завдяки черговому обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 60 українських воїнів, зокрема оборонців Маріуполя та заводу «Азовсталь».
14 грудня	черговий обмін полоненими, у результаті якого Україна повернула 64 захисники, котрі воювали на Донеччині та Луганщині.
31 грудня	у результаті чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 140 українських воїнів, зокрема оборонців м. Маріуполя та о. Зміїний.
<i>2023 рік</i>	
8 січня	черговий обмін полоненими, у результаті якого Україна повернула 50 захисників.
4 лютого	в результаті обміну полоненими вдалося повернути додому 116 українців.
16 лютого	завдяки черговому обміну військовополоненими до України повернулися 100 вояків і одна цивільна особа, а до Московії – 101 військовослужбовець.
7 березня	черговий обмін полоненими військовослужбовцями уможливив повернення до України 130 захисників, до Московії – 90 військовослужбовців.
16 квітня	у результаті чергового обміну Україні вдалося повернути з московитського полону додому 130 своїх захисників.
26 квітня	Україна зуміла повернути додому з полону 42 своїх захисники та 2 цивільних.

25 травня	у результаті чергового обміну полоненими з московитського полону повернулося 106 громадян України – 8 офіцерів та 98 солдатів і сержантів. Також було репатрійовано тіла 2 іноземців та українки.
11 червня	завдяки черговому обміну полоненими з московитського полону повернулося 95 українських захисників.
6 липня	у результаті обміну Україні вдалося повернути з московитського полону 45 українських захисників.
8 липня	в Україну з Туреччини повернулися військові командири, які захищали Азовсталь – Денис Прокопенко, Святослав Паламар, Сергій Волинський, Олег Хоменко, Денис Шлега. – а після звільнення з московитського полону за обміном перебували в цій країні.
7 серпня	завдяки черговому обміну полоненими 22 українських захисники повернулися додому.
18 серпня	представник ГУР Міністерства оборони України А. Юсов, повідомив, що від початку повномасштабної війни відбулося 48 обмінів, 2598 полонених захисників і захисниць, а також цивільних повернулися додому.
2024 рік	
3 січня	у результаті обміну полоненими з Московитською федерацією додому вдалося повернути 230 українських захисників та 6 цивільних громадян, які були незаконно позбавлені волі.

3. Бранців Кремля не 70, а більше – «Крим SOS». Українська правда. 2018. 15 лип. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/07/15/7186403/> (дата звернення: 22.07.2019).
4. Бурдига І. Кого Київ звільнив з тюрем для обміну на Донбасі. Deutsche Welle. 2020. 17 квіт. URL: <https://www.dw.com/uk/кого-київ-звільнив-з-тюрем-для-обміну-на-донбасі/a-53167103> (дата звернення: 07.06.2020).
5. В місії ООН прокоментували обмін полоненими та звільнення ексберкутивців. Укрінформ. 2019. 31 груд. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2847995-v-misii-oon-prokomentuvali-obmin-polonenimi-ta-zviltennja-eksberkutivciv.html> (дата звернення: 23.05.2020).
6. «В моем городе – лагерь». Голоса тех, кто ждет родных из застенков оккупации. Радио Свобода. 2020. 3 черв. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30650688.html> (дата звернення: 03.06.2020).
7. В плену еще 108 украинцев, 402 считаются пропавшими – Грицак. Ліга.net. 2017. 29 декаб. URL: http://news.liga.net/news/politics/14877308-v-plenu_eshche_108_ukraintsev_402_schitayutsya_propavshimi_gritsak.htm (дата звернення: 22.07.2019).
8. Вже звільнено 3215 осіб, 103 людини залишаються в заручниках у ОРДЛО і 402 вважаються зниклими безвісти – Грицак. Інтерфакс-Україна. 2017. 27

зруд. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/473341.html> (дата звернення: 23.10.2019).

9. Власова А. Повернення додому: як зустрічали звільнених з полону українців в аеропорту Бориспіль. Громадське телебачення. 2017. 27 груд. URL: <https://hromadske.ua/posts/velykyi-obmin-iak-zustrily-zvilnennykh-ukraintsiv-v-aeroportu-boryspil-fotoreportazh> (дата звернення: 12.06.2019).
10. Геращенко обговорила з делегацією Міжнародного Червоного Хреста пошук безвісно зниклих у зоні АТО. Дзеркало тижня. 2016. 30 серп. URL: https://dt.ua/UKRAINE/geraschenko-obgovorila-z-delegaciyeu-mizhnarodnogo-chervonogo-hresta-poshuk-bezvisno-zniklih-u-zoni-ato-217540_.html (дата звернення: 23.10.2019).
11. Грицак: бойовики утримують на Донбасі 113 заручників. Радіо Свобода. 2018. 25 черв. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29318155.html> (дата звернення: 23.10.2019).
12. Завдяки роботі Об'єднаного центру та інших структур вдалося повернути або знайти на Донбасі 3224 полонених, – Грицак. Цензор.нет. 2018. 25 черв. URL: https://ua.censor.net.ua/news/3073284/zavdyaky_roboti_obyednanogo_tsentru_ta_inshyh_struktur_vdalosya_povernuty_abo_znayity_na_donbasi_3224 (дата звернення: 22.07.2019)].
13. Загайнова Л. Обмінюють людей, непричетних до війни на Донбасі: родичі українських полонених вимагають зустрічі з Зеленським. 5 канал. 2020. 16 квіт. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/obminiuiut-liudei-neprychetnykh-do-viiny-na-donbasi-rodychi-ukrainskykh-polonenykh-vumahaiut-zustrichi-z-zelenskyt-212847.html> (дата звернення: 12.06.2020).
14. Звільнення з полону Жемчугова і Супруна: подробиці і перші заяви патріотів у Києві. Новинарня. 2016. 17 вер. URL: <https://novynarnia.com/2016/09/17/zvilnennya-z-polonu-zhemchugova-i-supruna-podrobitsi-i-pershi-zayavi-patriotiv-u-kiyevi/> (дата звернення: 12.06.2019).
15. Кравець Р., Романюк Р., П'єсук М. День Надії: як Савченко повернулася в Україну. Українська правда. 2016. 25 трав. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/05/25/7109708/> (дата звернення: 12.06.2019).
16. Красінський В. Великодній обмін: як повертали українців з полону бойовиків на Донбасі. РБК-Україна. 2020. 16 квіт. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/pashalnuu-obmen-vozvrashchali-ukraintsev-1587045892.html> (дата звернення: 14.06.2020).
17. Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) : моногр. Київ : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с.: іл.
18. Лазарович М., Мироненко П. Московитсько-українська війна (2014–2024 роки): моногр. 4-те вид., переробл. Київ : Видавництво Політія, 2024. 520 с.
19. «Ми повернемося. Це наша земля». Як проходив масштабний обмін полоненими на Донбасі – хроніка. Новое время. 2019. 29 груд. URL: <https://nv.ua/>

- ukr/ukraine/politics/obmin-polonenimi-29-grudnya-onlayn-i-podrobici-novini-ukrajini-50062036.html* (дата звернення: 15.05.2020).
20. Москвичова А. Обмін «35 на 35»: як це було. Радіо Свобода. 2019. 7 вер. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/obmin-35-na-35-jak-ce-bulo/30151853.html> (дата звернення: 23.12.2019).
21. Муженко В. Іловайськ через призму часу. Частина 3. Вихід з оточення. Видавництва. *Ukrainian Military Pages*. 2016. 26 серп. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/08/ilovajsk-kriz-pryzmi-3.html> (дата звернення: 23.11.2019).
22. #Незабуті полонені і заручники: хто це чекає на обмін. Радіо Свобода. 2020. 15 трав. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30489328.html> (дата звернення: 16.05.2020).
23. Обмін полоненими 24 січня мав стати одним із найбільших з початку війни – ГУП. Слово і діло. 2024. 26 січ. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/26/povuna/suspilstvo/obmin-polonenymu-24-sichnya-mav-staty-odnym-najbilshyx-rochatku-vijny-hur> (дата звернення: 27.01.2024).
24. Портников В. На лінії зіткнення між Україною і окупованими територіями Донбасу пройшов перший в цьому році обмін полоненими. Telegram. 2020. 16 квіт. URL: <https://t.me/portnikov/505> (дата звернення: 22.05.2020).
25. Потильчак О. В., Виговський М. Ю. Система військового полону в Україні (2022–2023 роки): нормативно-правове забезпечення. Драгоманивські історичні студії. 2023. Вип. 8 (12). С. 41–48.
26. Правозащитники насчитали почти сотню украинских политузников в тюрьмах России и Крыма. Крым. Реалии. 2020. 10 июня. URL: <https://ru.krymr.com/a/news-pravozashitniki-ukrainskie-polituzniki/30662996.html> (дата звернення: 17.06.2020).
27. Результати розслідування Іловайської трагедії. Генеральна прокуратура України. 2017. 14 серп. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?t=publications&t=rec&id=213793> (дата звернення: 21.12.2019).
28. Рибалка Г. Обмін полоненими у 2017–2019 роках: кого Україна передала Росії та кого вдалося повернути. 5 канал. 2019. 29 груд. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/obmin-polonenymu-u-2017-2019-rokakh-koho-ukraina-peredala-rosiia-koho-vdalosia-povernuty-205560.html> (дата звернення: 12.06.2020).
29. Смирнов Ю. Обмен пленными. Кого Украина отдала террористам: список. Ліга.net. 2020. 16 квіт. URL: <https://www.liga.net/politics/articles/obmen-plennymi-kogo-ukraina-otdala-terroristam-spisok> (дата звернення: 02.06.2020).
30. Солошенко та Афанасьєв повернулися в Україну. BBC. 2016. 14 черв. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/06/160614_soloshenko_afanasyev_comeback_or (дата звернення: 12.06.2019).
31. Стець А. Україна почала новий обмін полоненими з бойовиками ОРДЛО. Zaxid.net. 2020. 16 квіт. URL: https://zaxid.net/ukrayina_ta_boyoviki_ordlo_pochali_noviy_obmin_polonenimi_n1500957 (дата звернення: 02.06.2020).

32. *Українських бранців Кремля насправді більше, ніж 70 – «Крим SOS» / Т. Ташева. 5 канал. 2018. 15 лип. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/ukrainskykh-brantsiv-kremliya-naspravdi-bilshe-nizh-70-krym-sos-173714.html> (дата звернення: 22.07.2019).*
33. *Чотирьох звільнених з полону ОРДЛО українців доправили до Мінська. Українська правда. 2019. 28 черв. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/06/28/7219484/> (дата звернення: 09.06.2020).*
34. *Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) : monogr. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.*

Lazarovych Mykola, Lazarovych Oleh. Prisoner Exchange in the Context of the Muscovite-Ukrainian War (2014–2024).

After the victory of the Revolution of Dignity in 2013–2014 and the change of power in Ukraine, Muscovy's influence on the Ukrainian state decreased dramatically. This contradicted the geopolitical strategy of the Muscovite federation, which, in order to achieve the status of a «great power», had to keep Ukraine in its sphere of interests. Therefore, the Kremlin radicalized its actions aimed at destabilizing the Ukrainian state. Without formally announcing the outbreak of hostilities and even publicly denying its participation in them and ties to pro-Moscow militants, Muscovy has intensified the so-called hybrid war against Ukraine, also known as the «war of controlled chaos».

The hybrid war that the Muscovite Federation has launched against Ukraine is a symbiosis of such different types and methods of its implementation as direct and covert military operations using reconnaissance and sabotage and battalion tactical groups of the Armed Forces of the Muscovite Federation, artillery shelling of Ukrainian military facilities from the territory of Muscovy, etc. The direct consequence of the hybrid war was the occupation of the Crimean peninsula by the Muscovites in 2014 and the proclamation of the so-called Donetsk and Luhansk «people's republics».

On February 21, 2022, the Muscovite authorities recognized the DPR and LPR terrorist groups created in 2014 as state entities. Two days later, on February 24, at 4:35 a.m., by launching a missile strike on the territory of Ukraine, Muscovy began a new stage of the eight-year war against our country – a full-scale armed invasion.

One of the consequences of the full-scale Muscovite-Ukrainian war was an increase in the number of prisoners of war on both sides. Accordingly, the number of exchanges of prisoners and the bodies and remains of fallen soldiers increased. This is what the article is about.

Keywords: war, warriors, prisoners of war, command, enemies, territory, dismissal, exchange.

Лазарович Микола, Лазарович Олег. Обмін полоненими у контексті Московитсько-української війни (2014–2024 роки).

Після перемоги Революції гідності 2013–2014 рр. та зміни влади в Україні вплив Московії на Українську державу кардинально зменшився. Це суперечило геополітичній стратегії Московитської федерації, яка для того, щоб домогтися статусу «великої держави», мала втримати Україну у сфері своїх інтересів. Тому Кремль радикалізував дії, спрямовані на дестабілізацію Української держави. Формально не оголошуючи про

початок воєнних дій і навіть публічно заперечуючи свою участь у них та зв'язок із промосковитськими бойовиками, Московія активізувала проти України так звану гібридну війну, відому також як «війна керованого хаосу».

Гібридна війна, яку Московитська федерація розпочала проти України, – симбіоз таких різних типів і способів її здійснення, як безпосередні та приховані військові операції з використанням розвідувально-диверсійних і батальйонних тактичних груп Збройних сил Московитської федерації, артилерійські обстріли з території Московії українських військових об'єктів тощо. Безпосереднім наслідком гібридної війни стали у 2014 р. окупація московитами Кримського півострова та проголошення так званих, відповідно, Донецької й Луганської «народних республік».

21 лютого 2022 р. московитська влада визнала створені нею у 2014 р. терористичні угруповання «ДНР» і «ЛНР» державними утвореннями. Через два дні, 24 лютого, о 4:35 год., завдавши ракетного удару по території України, Московія розпочала новий етап восьмирічної війни проти нашої країни – повномасштабне збройне вторгнення.

Одним із наслідків повномасштабної Московитсько-української війни стало збільшення кількості військовополонених з обох сторін. Відповідно зросла й кількість обмінів полоненими та тілами й останками загиблих військових. Власне, про це і йдеться у статті.

Ключові слова: війна, бійці, військовополонені, командування, вороги, територія, звільнення, обмін.